

HEILBRON SE ONDERWYS "VROT" VAN TRADISIE

Hoe meet 'n mens tradisie - die woordeboek het myns insiens die mooiste verklaring! "Oorgelewerde opvatting, gebruik, geloof, oorlewering van mond tot mond, van geslag tot geslag!"

'n Aanhaling uit mnr J. C. (Koo) Steenkamp, latere skoolhoof van Heilbron, het in 1952 in sy Geskiedenis van Heilbron en Distrik boek gesê "Dit was die jaar 1901 wat die meeste slagoffers in die konsentrasiekampe gebring het. Op Heilbron was ook een van daardie kampe. In die kamp is 787 kinders dood. Daar was in daardie kamp 400 op skool!"

Die skoolkinders in die konsentrasiekamp het Bloekombome geplant by die kamp waar die Voortrekkergronde is en onder elke boom 'n botteltjie met hul naam op papier onder die boom gesit.

Die eerste Goewermentsskool het in 1875 op Heilbron gekom. Die 19-jarige prinsipaal, mnr. U. Lintott, het 21 leerlinge onder sy sorg gehad. Skool is gehou in die NG kerk. In 1877 is die eerste skoolgebou voltooi en mnr. A. Faure was aan die hoof van 32 leerlinge.

In die jare rondom 1880 was mnr. W. C. Brebner die inspekteur van skole en het ook later Direkteur

DUITS-WES IS LEKKER. DUITS-WES IS GOED.... Verlede week is 'n foto geplaas van die Heilbron Hoërskoolorkes van 1955. Talle terugvoerings is ontvang van lede en familieledes. Die goeie ou dae! Daar is toe ook gevra wat het geword van die skool te skenk. Soos in Engels gesê word "lest we forget". Die instelling word ook in Koo Steenkamp se boek oor Heilbron se geskiedenis - tot 1952 - vermeld. Ons haal aan "In die skoolsaal hang skilderye ter waarde van honderde ponde." Voor die skoolsaal wat ook die Voortrekker-Eupees Gedenksaal heet, is 'n monument wat in 1938 tydens die besoek van die ossewaens opgerig is. Waar wil mens nou verder na tradisie-bou soek. Van die name en vanne wat in die berig hieronder verskyn het ook gehelp om Grey-kollege se tradisie staan te maak - Brebner, Thomas Leith, Faure.

van Onderwys geword.

Mnr. Thomas Leith was prinsipaal vanaf 1894 tot 1897. Hy was hoog aangeskryf in Bloemfontein en het later jare 'n

groot rol gespeel op Grey-kollege waar 'n koshuis na hom vernoem is (Leithhuis).

'n Opmerking - 'n personeellid, 'n mej. Brebner, het Leith bygestaan saam met twee ander onderwysers. Sy was die dogter van die Direkteur van Onderwys, mnr. W. C. Brebner. Hy was in 1902 mede-ondertekenaar van die Vrede van Vereniging na die Anglo Boere-oorlog wat in Melrose House, Pretoria plaasgevind het.

Plaasskole het baie meer kinders gelok - in 1908 was daar 200 dorpskinders teenoor die 900 in die 19 plaasskole.

Teen 1892 was daar al drie plaasskole met 80 leerlinge - Slangfontein, Molendraai en Tweefontein. Daarna het plaasskole vinnig vermeerder. Onder andere Rooikop, Melkplaas, Goedegund, Jakkalskop, Speekhoutsboom, Krabfontein, ens. "Step by Step" en "Trap deur Jeugd" was nog altyd in gebruik asook die griffel en lei.

Daar was ook privaatonderig soos bv. mej. Hitchcock wat op Leeupoort die Weilbach-dogters onderrig het. Dan was daar ook mej. Green wat goed onthou word.

Seker een van die laaste plaasskole wat staande gebly het en onderrig gegee het tot graad 7 was die Hoogte plaasskool. Een van die drie Roos-dogters, Karien, wat daar skoolgegaan het, het onlangs tydens die begrafnis van hul suster, Elmien, die prettige opmerking gemaak dat 'n medeleerling, Piet Boshoff, die mooiste kêrel in die skool was. Al die dogters was verlief op hom. Daar was 15 leerlinge en tant Anna Marais was die prinsipaal. Dit was die jaar

1968.

Erina Oosthuizen, 'n oud-boorling van Heilbron en onderwyseres, vertel dat sy op Welkom plaasskool tot graad 7 skoolgegaan het. Sy het skool toe gestap terwyl die kinders wat verder gewoon, oa Sampie Marais, Driefontein, met 'n perd en treppie aangery is. Onthou ook hoedat Jan Marais, Slookraal, met sy perd skool toe gery het. Mnr. Sarel Jordaan was die skoolhoof.

Interessante feit is dat tydens die Rebelle van 1914 die skool vir 'n paar maande gesluit was en dat van die onderwysers by die Rebelle-magte aangesluit het, terwyl ander weer by die Union Forces was. Van Heilbron se skool was mnr. F. J. le Roux 'n bekende rebel. Na die Rebelle is 15 van hulle gesuspendeer.

Heilbron het baie om op trots te wees, want sy leerlinge het op baie akademiese terreine presteer, asook op sportgebied. Daar word dikwels op die TV gesien hoedat dr Dirkie Hermann, Solidariteit, die volk verdedig op terreine waar dit nodig is om die regering aan te vat oor besluite wat geneem is. Op sportgebied, veral rugby, word gedink aan Koo Meiring, wat die Junior Springbokspan verteenwoordig het. Daar is baie terreine waar sy leerlinge presteer het.

Een van die "teenprestasies" wat die skool nie maklik sal vergeet nie, was toe 'n man by Cliff Marshall, die Latyn en Engelse onderwyser, se klaskamer ingestap het en Hannes Pretorius met 'n mes in die nek gestek het. Hy het die letsels tot met sy dood gedra.

Aan die anderkant van die muntstuk sal ook onthou word hoedat Simon van Garderen met sy vegvliegtuig laag oor die skoolterrein gevlieg het. Sy pa, Henk van Garderen, was 'n onderwyser. Simon het ook aan die oorlog in Korea deelgeneem.

Tradisie word gebou op 'n verlede en 'n toekoms - verlede se leiers het die pad gebaan en toekomstige leiers word gevorm. Die belangrikste eienskap is die liefde vir wie en wat jy is!

Finem Respice - Consider the end. (Live so that your life will be approved after your death)

Time Gentlemen - Tom Watson

Charl en Anna Marais (Tant Anna was die skoolhoof op Hoogte plaasskool)

REMINDER

PUBLIC NOTICE

DRAFT IDP AND DRAFT BUDGET FOR PUBLIC COMMENTS

Community members are hereby reminded that due to the COVID 19 pandemic regulations published by the National Government, Ngwathe Local Municipality will not hold public participation meetings as usual but instead, community members are requested to submit their written comments and inputs to the municipal offices in Head Office, Parys, P.O Box 359, Parys, 9585 or the following e-mail addresses,

Office of the Municipal Manager
puseletso@ngwathe.co.za

Office of the CFO
cfoadmin@ngwathe.co.za

The draft 2020/2021 IDP and MTREF Draft Budget 2020/21, 2021/22 and 2022/23 as tabled to Council has been published on our website www.ngwathe.fs.gov.za with effect from Friday 08 May 2020.

Please be reminded that the closing date for the submissions of the public comments and inputs is Friday the 05 June 2020 at 12H00.
Whatsapp number: 067 421 1040

Trusting you find the above in order.

.....
BW KANNEMEYER
MUNICIPAL MANAGER